

تأثیر تدوین پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد بر ارتقای مهارت‌های فارغ‌التحصیلان دانشکده راهنمایی و رانندگی^۱

(مقاله پژوهشی) (صفحه ۱۲۲-۹۷)

پرویز وفائی پویا^۲، سیدتیمور حسینی^۳، رضا عبدالرحمانی^۴

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۶/۰۷

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۹/۰۶

چکیده

زمینه و هدف: یکی از اهداف آموزش عالی، ارتقای مهارت‌هایی است که از طریق پایان‌نامه‌نویسی در فارغ‌التحصیلان ایجاد می‌شود؛ دانشکده راهنمایی و رانندگی (که به اختصار راهور بیان می‌شود) نیز با برگزاری ۱۷ دوره در مقطع کارشناسی ارشد در این راستا گام برداشته است. هدف این تحقیق، سنجش تأثیر تدوین پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد بر ارتقای مهارت‌های فارغ‌التحصیلان دانشکده راهور است.

روش: این پژوهش با استفاده از روش توصیفی - تحلیلی با طرح پیمایش انجام گرفته و به بررسی میزان تأثیر تدوین پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد بر ارتقای مهارت‌های فارغ‌التحصیلان پنج سال اخیر در دانشکده پرداخته است. این مقاله با هدف بررسی میزان

۱. این مقاله برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته مدیریت ترافیک دانشگاه علوم انتظامی امین با همین عنوان در دانشکده راهور سال ۱۳۹۷ است.

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت ترافیک، دانشکده علوم و فنون راهنمایی و رانندگی، دانشگاه علوم انتظامی امین، تهران، ایران، pv_puya@yahoo.com

۳. استادیار مدیریت راهبردی، دانشکده علوم و فنون راهنمایی و رانندگی، دانشگاه علوم انتظامی امین، تهران، ایران، نویسنده مسئول: timoorhosseini@yahoo.com

۴. دانشیار ارتباطات، گروه علوم اجتماعی، دانشکده علوم و فنون منابع سازمانی، دانشگاه علوم انتظامی امین، تهران، ایران، rar0664@yahoo.com

مهارت‌های آموزشی، پژوهشی، شغلی و فردی فارغ‌التحصیلانی که در پنج سال اخیر از پایان‌نامه خود دفاع کرده‌اند با روش توصیفی-پیمایشی و با مطالعه کتابخانه‌ای و اخذ نظرات اساتید دانشکده صورت گرفته است. توزیع پرسش‌نامه به صورت برخط که حاوی ۴۳ سؤال بسته با طیف لیکرت بین جامعه پژوهش که ۷۵ نفر از فارغ‌التحصیلان کارشناسی ارشد رشته مدیریت ترافیک بودند، صورت گرفت. تجزیه و تحلیل اطلاعات از طریق نرم‌افزارهای آماری Excel و SPSS انجام شد. برای پاسخ به فرضیه اصلی، براساس مدل مفهومی تحقیق، تأثیر تدوین پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد برای چهار دسته از مهارت‌ها بررسی شده است. برای غنای بیشتر تحقیق از روش‌های استنباطی نظیر آزمون t نیز بهره‌برداری شده است. برای تعیین نرمال بودن متغیرها از آزمون کلموگروف-اسمیرنف استفاده شده است؛ ضریب آلفای چهار مولفه اصلی به ترتیب عبارت‌اند از: مهارت‌های آموزشی ۰/۸۹۵، مهارت‌های پژوهشی ۰/۹۰۲، مهارت‌های شغلی ۰/۸۹۵، مهارت‌های فردی ۰/۸۴۴؛ با توجه به بزرگ‌تر بودن سطح معناداری در مورد تمامی متغیرها، فرضیه صفر مبنی بر نرمال بودن آنها پذیرفته شده است.

یافته‌ها: هر چهار فرضیه درخصوص افزایش مهارت‌های آموزشی، پژوهشی، شغلی و فردی مورد تایید قرار گرفته است؛ بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که تدوین پایان‌نامه کارشناسی ارشد موجب ارتقای مهارت‌های فارغ‌التحصیلان شده است.

نتیجه‌گیری: با توجه به اثبات تأثیر تدوین پایان‌نامه‌نویسی در افزایش مهارت‌های فارغ‌التحصیلان، لزوم اهمیت بیشتر به تدوین پایان‌نامه‌نویسی و تقویت مهارت‌ها از طرف مسئولان و مدیران به‌جای حذف پایان‌نامه (مانند تعدادی از دانشگاه‌ها) در این دوره‌ها باید در نظر گرفته شود.

کلیدواژه‌ها: پایان‌نامه کارشناسی ارشد، مهارت‌های فارغ‌التحصیلان، دانشکده راهور.

مقدمه

نظام ارزش‌یابی و سنجش اثربخش از جمله برنامه‌های هر دانشگاهی است که به‌منظور نحوه انجام وظیفه عناصر و نحوه حصول به اهداف از پیش تعیین شده صورت می‌گیرد. چنانچه از این زاویه به ارزیابی نگریسته شود می‌توان گفت که ارزیابی ساختار ارزشمندی برای هر نهادی است که به‌صورت یک سیستم باز عمل می‌کند و از هر جهت درصدد بالابردن رضامندی محیط است که می‌تواند به کارایی سازمان و افزایش بهره‌وری یاری رساند.

نیروی انتظامی به‌عنوان یکی از مهم‌ترین نمادهای حکومتی به‌دلیل تعدد و تنوع ماموریت‌های اجتماعی و انتظامی که برای استقرار نظم، امنیت و تامین آسایش عمومی دارد ناگزیر از به‌کارگیری نیروی متعهد، خلاق و کوشا است و این مهم نیز حاصل نخواهد شد مگر با تربیت افسران متخصص و کارآمد. از طرف دیگر، توجه به افزایش توان کاری و کارایی کارکنان همواره مورد توجه مدیران سازمان بوده و هدف از این امر، تلاش در جهت دسترسی به اهداف سازمانی و استفاده مطلوب از توانمندی‌های هر یک از کارکنان است.

دانشگاه علوم انتظامی به‌عنوان تنها مرکز آموزش عالی نیروی انتظامی سال‌ها است که به‌صورت تخصصی به تربیت افسران مورد نیاز خود مبادرت می‌کند و هر سال تعداد زیادی فارغ‌التحصیل در مقاطع مختلف تحویل سازمان می‌دهد. نیروی انتظامی نیز به‌مانند سایر سازمان‌ها به اهمیت و ضرورت آموزش کارکنان پی برده و آموزش را جهت توانمند کردن منابع انسانی خود در اولویت اول برنامه‌های خود قرار داده است و لازم است همواره به‌صورت نظامی باز و پویا در معرض ارزشیابی قرار گرفته تا ضمن اصلاح کاستی‌ها با آخرین تغییرات و پیشرفت‌های جامعه نیز به‌روز بوده و از مطلوبیت بیشتر برخوردار باشد.

دانشکده پلیس راهنمایی و رانندگی از سال ۱۳۸۳ هم‌زمان با سایر دانشکده‌های دانشگاه علوم انتظامی تاکنون طی ۱۷ دوره، اقدام به جذب ۳۳۰ دانشجو در مقطع

کارشناسی ارشد کرده است و همواره کیفیت خروجی های دانشکده و دانشگاه مورد سوال مدیران و مسئولان بوده و دانشکده نیز به طور مستمر درصدد اصلاح و بهبود برنامه های آموزشی خود بوده است.

به استناد ماده شماره ۲ آیین نامه جدید کارشناسی ارشد وزارت علوم تحقیقات و فناوری، پایان نامه: فعالیتی پژوهشی، تحقیقاتی است که در زمینه رشته تحصیلی مربوط و تحت راهنمایی استاد راهنما انجام می گیرد (دستورالعمل تدوین پایان نامه های دانشگاه علوم انتظامی امین، ۱۳۹۳). پایان نامه باید حاصل تحقیق، مطالعات و استنتاجات دانشجو از پژوهش انجام شده باشد و نمی تواند صرفاً حاوی مطالب ترجمه یا تکرار تحقیقات انجام شده دیگران باشد. نتایج حاصل از پایان نامه باید از بعد نظری عملی (کاربردی) برای نیروی انتظامی قابل بهره برداری باشد و با ایجاد حساسیت نسبت به یکی از مسائل انتظامی، سبب افزایش شناخت علمی یا توانمندی کارکنان ناجا در اجرای مأموریت و وظایف محوله شود.

طی دوره های کارشناسی ارشد برگزار شده در دانشکده راهور تعداد ۳۳۰ پایان نامه مرتبط با مأموریت های پلیس تخصصی انجام شده است. هدف مقاله حاضر، پاسخ به این سوال است که آیا تدوین پایان نامه ها در دانشکده راهور بر افزایش مهارت های دانشجویان تاثیر داشته است؟ به هر ترتیب پژوهش حاضر به تاثیر تدوین پایان نامه ها بر ارتقای مهارت های فارغ التحصیلان دانشکده علوم و فنون راهنمایی و رانندگی می پردازد تا بسترها یا مولفه های اثربخشی هم چنین شرایط علی یا سبب ساز یا دخیل را در این پژوهش مورد بررسی قرار دهد. بنابراین در این تحقیق قصد آن است به این سوال اساسی پاسخ داده شود که تدوین پایان نامه کارشناسی ارشد تا چه اندازه منجر به ارتقای مهارت های آموزشی، پژوهشی، فردی و شغلی در دانشجویان شده است؟

پیشینه و مبانی نظری

نصیری پور، مجتبی (۱۳۹۷) در تحقیق "بررسی تاثیر اجرای کاربست‌های فارغ‌التحصیلان دانشکده راهور بر راهور فاتب" به بررسی کاربست پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد دانشکده راهور در تهران بزرگ پرداخت. نتایج بیان‌گر استفاده از کاربست‌ها و به‌اجرا درآمدن بخش عمده کاربست‌های دانشکده علوم و فنون راهور (بیش از ۶۱ درصد) در عرصه‌های عملیاتی و مأموریت‌های اجرایی پلیس راهور ناجا است. خمیس‌آبادی (۱۳۹۶) در تحقیق "ارزیابی و اثربخشی برنامه‌های پژوهشی ساحفای نیروهای مسلح در تعالی سازمانی" به این نتیجه رسید که بین برنامه‌های پژوهشی ساحفای نیروهای مسلح (ساحفای ناجا) و تعالی سازمانی ارتباط معناداری وجود دارد. شهری، مبین؛ علیزاده، محسن و شیرخدایی، محسن (۱۳۹۷) در پایان‌نامه "آسیب‌شناسی فرایند تدوین پایان‌نامه دانشجویان کارشناسی ارشد دانشگاه مازندران" موانع پژوهش‌های علمی که اعضای هیئت علمی با آن مواجه هستند را موانع سازمانی، موانع حرفه‌ای، موانع اجتماعی، موانع شخصی و خانوادگی می‌دانند. جلیلی، سعید (۱۳۹۶) در پایان‌نامه خود تحت عنوان "ارزیابی اثربخشی دوره‌های کارشناسی ارشد راهنمایی و رانندگی دوره یازده" اذعان داشته که رضایت دانشجویان نسبت به برگزاری کل دوره مطلوب بوده و به‌غیر از دروس مطالعات تطبیقی راهور، نقش پلیس راهور در مدیریت بحران و روش تحقیق، بقیه دروس از اثربخشی مطلوبی برخوردار است. احسانی، وحید؛ اعظمی، موسی؛ نجفی، سیدمحمدباقر؛ سهیلی، فرامرز (۱۳۹۵) در تحقیق "اثربخشی پژوهش‌های علمی داخلی بر شاخص‌های توسعه ایران" نتیجه می‌گیرند که باوجود آن‌که طی سی سال اخیر، کشور ایران از لحاظ (تولید علم) ۷۰ رتبه صعود کرده است اما جایگاه کشور از لحاظ شاخصه‌هایی مانند تولید ناخالص سرانه داخلی طی ۲۵ سال، ۶ رتبه و طی ۳۵ سال ۴۳ رتبه تنزل یافته است و در مجموع وضعیت توسعه جامعه

بهبود متناظر و قابل قبولی نداشته است. یمنی دوزی سرخابی، محمد؛ سهرابی، منیره؛ گل‌دسته، اکبر و ثمری، عیسی (۱۳۹۵) در "تحلیلی بر وضعیت عوامل موثر بر تجارب پژوهشی (فرایند پایان‌نامه‌نویسی) دانشجویان تحصیلات تکمیلی و تغییرات آن در دانشگاه شهید بهشتی" به این نتایج رسیدند که میانگین تمام عوامل مورد بررسی در حد متوسط بوده و دو عامل جو فکری دانشکده و زیرساخت‌ها نسبت به میانگین کل عامل‌ها پایین‌تر از حد متوسط و سایر عامل‌ها بالاتر از حد متوسط بوده‌اند. نوری حکمت، سمیه (۱۳۹۵) در تحقیقی با عنوان "عوامل موثر بر تجربه پژوهشی دانشجویان تحصیلات تکمیلی و دکتری حرفه‌ای" به این نتیجه رسید که در تمام دانشکده‌های دانشگاه علوم پزشکی کرمان، دانشجویان رضایت متوسط از تجربه پژوهشی خود داشته‌اند. ولی‌پور، علیرضا (۱۳۹۳) در "جایگاه‌بخشی به تحقیق و پژوهش اثربخش در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور" به این نتیجه رسید که در شرایط کنونی، آگاهی‌بخشی، انگیزه‌زائی، تحرک و پویایی و فراهم‌آوردن بسترهای لازم جهت ثمربخش‌سازی فعالیت‌های پژوهشی و تحقیقاتی جزو شاخص‌های اصلی مدیریت موفق جهادی در مراکز آموزشی است. نوراله‌پور، رضمانعلی (۱۳۹۲) در پایان‌نامه خود با عنوان "بررسی اثربخشی دروس تخصصی کارشناسی راهور بر کارآیی افسران شاغل در تهران بزرگ" به این نتیجه رسید که میزان تاثیرگذاری دروس تخصصی در کارآمدی افسران در حد متوسط رو به پایین بوده است؛ بنابراین با عنایت به این رابطه باید تلاش‌ها در جهت هرچه بهترکردن نظام آموزشی و نحوه ارائه دروس تخصصی و کاربردی کردن این دروس در دانشکده راهور، افزایش یابد تا بتواند در کارآمدی افسران موثر باشد. صداقتی، علی (۱۳۸۶) به بررسی دلایل استقبال‌نکردن دانشجویان از انجام پروژه‌های صنعتی، مانع‌ها و مشکل‌های موجود برسر راه بهره‌مندی از نتیجه پژوهش‌ها پرداخت. او در این مورد دلیل‌های ده‌گانه‌ای را مطرح کرد که برخی

متوجه بخش دانشگاه، برخی متوجه بخش صنعت و تعدادی نیز متوجه هر دو بخش بود. از نظر او مهم‌ترین دلیل عدم انجام پروژه‌های علمی-صنعتی کارآمد در دانشکده‌های فنی-مهندسی، علاقه بسیار دانشجویان و استادان به ارائه مقاله‌ها در مجله‌های بین‌المللی و استفاده از مزیت‌های آن است. لاندگرون و هالورسون^۱ (۲۰۰۹) معتقدند پایان‌نامه در حقیقت در ارزیابی دانشجویان از خود درباره توانایی‌های ذهنی، مهارت‌های تجربی و بالینی و همچنین میزان بلوغ علمی و منطقی آنان تاثیرگذار بوده و هم مسیری برای یادگیری روش تحقیق و مهارت‌های تحلیل انتقادی مقالات چاپ‌شده را برای دانشجویان فراهم می‌سازد. کلا دیوس^۲ (۲۰۱۶) در مقاله‌ای با عنوان "چالش‌های نوشتن پایان‌نامه در بین دانشجویان تحصیلات تکمیلی در موسسات آموزش عالی تانزانیا" بیش از ۳۱۱ پایان‌نامه شامل: ۱۳ پایان‌نامه کارشناسی ارشد و ۱۴ تز دکتری را از سه دانشگاه در تانزانیا مورد بررسی قرار داد. نتایج حاصل از این تحقیق نشان می‌دهد اکثر دانشجویان (بیش از ۲۱ درصد)، در مراحل مختلف نوشتن پایان‌نامه دچار چالش شدند. برای حل این مشکل و غلبه بر این چالش‌ها باید دوره‌های روش تحقیق و نحوه آموزش آن مورد بازنگری قرار گیرد و همچنین دانشگاه‌ها باید برای تمام دانشجویان مقطع آموزش عالی، دوره‌های نوشتن مقاله و تحقیقات آکادمیک را با تمرکز بر شیوه نوشتن آن برگزار کند. سایمنس، پونن و کانجی^۳ (۲۰۱۰) در تحقیق خود مهم‌ترین موانع پایان‌نامه را از دیدگاه دانشجویان، زمان دسترسی به اساتید، آموزش روش تحقیق و عدم دریافت بازخورد مناسب از زحمات آنها دانسته است. به باور ریهر و موریسون^۴ (۲۰۰۳) نتیجه پژوهش‌ها باید در تصمیم‌گیری‌ها و تدوین و بازنگری خط‌مشی سازمانی به مدیران و تصمیم‌گیران کمک کند. در پژوهش ما بروک

-
1. lundgren and halvarsoon
  2. keladeuos
  3. ponen and kangi
  4. baverreyher and morisun

و پترز^۱ (۲۰۰۰) که به بررسی دیدگاه دانشجویان در مورد تجربه پژوهشی پرداختند، نتایج پژوهش نشان می‌داد دانشجویان ارزشمندترین ویژگی‌های استاد راهنما را نیز تسلط موضوعی در ارتباط با پژوهش، علاقه‌مندی و حضور استاد راهنما می‌دانستند. سالیوان^۲ (۲۰۰۱) در تحقیق خود اذهان می‌دارد کسانی که در زمینه تحصیلات تکمیلی همواره موفق بوده‌اند الزاماً در زمینه تدوین پایان‌نامه یا پژوهش موفق نخواهند بود بلکه دانشجویانی پایان‌نامه خود را با موفقیت پشت‌سر می‌گذارند که تفاوت بین الزامات درسی و الزامات نوشتن پایان‌نامه را درک می‌کنند. به عقیده کامینسکی^۳ (۲۰۰۱) بسیاری از دانشجویان کارشناسی ارشد مهارت‌های تحقیق خود را آموزش می‌بینند ولی بسیاری از آنان کاملاً دریافته‌اند که چگونه امور مربوط به نگارش پایان‌نامه از قبیل خواندن تحلیلی مقالات یا نوشتن به صورت استدلالی را انجام دهند؛ این دانشجویان ممکن است پایان‌نامه خود را با شور و اشتیاق شروع کنند بی‌خبر از آن که با مهارت‌های اساسی خواندن منتقدانه و نوشتن چندان آشنا نشده‌اند. از نظر او خواندن فقط تشخیص و تفسیر کلمات و جملات نیست بلکه تجزیه و تحلیل مورد استفاده قراردادن و استنتاج مفاهیم جدید از ادبیات تحقیق است. بررسی منابع موجود نشان می‌دهد که عوامل و موانع موثر بر تاثیر پایان‌نامه‌ها را می‌توان در ابعاد مختلفی جستجو کرد. بر این اساس اثربخشی پژوهش‌های پایان تحصیلات تکمیلی موضوعی چندعاملی است و با متغیرهای فراوان تسهیل‌کننده یا بازدارنده در ارتباط است، زیرا پایان‌نامه و رساله در اساس فعالیت پژوهشی گروهی رسمی «متعلق به یک واحد آموزش عالی» است. بر این اساس، اثربخشی آن حداقل در گرو دو گونه عامل مهم است:

-
1. mabrok and peters
  2. salivan
  3. kaminski

۱. گونه نخست عوامل و مؤلفه‌ها، مجموعه فعالیت‌های پژوهشی است. آنها را عوامل و موانع درونی می‌نامیم.

۲. گروه دوم، عناصر مرتبط با افراد، سیستم‌ها، سیاست‌ها و آیین‌نامه‌ها است. این عوامل شامل دو گروه مستقیم و غیرمستقیم برون‌سازمانی می‌شود. عوامل بیرونی مستقیم عبارت‌انداز: پژوهش‌گر (دانشجو)، تیم هدایت، گروه آموزشی و سازمان فراتر از آن و عوامل مانند آنها. عوامل بیرونی غیرمستقیم شامل: عوامل اقتصادی، فرهنگی، سیاسی و مانند آنها می‌شود. در این نوشتار از عوامل بیرونی مستقیم سخن نمی‌گوییم.

گروه نخست (عوامل درونی) را به مسامحه می‌توان عوامل نرم‌افزاری خواند و گروه دوم (عوامل بیرونی) را عوامل سخت‌افزارانه انگاشت. این دو گونه از عوامل با یکدیگر هم متفاوت و هم میزان اثرگذاری متفاوتی دارند.

یک، عوامل و موانع درونی و نرم‌افزاری. اگر پژوهش را فرایند گردآوری و پردازش نظام‌مند اطلاعات بدانیم که متعلق به گستره خاص معرفتی است و مسئله را در آن گستره حل می‌کند، در این صورت می‌توان مجموعه فعالیت‌های علمی مرتبط با پژوهش پایان تحصیلات تکمیلی را مانند هر پژوهش دیگر، سه بخش دانست: بخش اصلی آن، فرایند پردازش اطلاعات یا هسته اصلی پژوهش است. پیش از این بخش، مجموعه دیگری از فعالیت‌های علمی مورد نیاز است و پس از اتمام فرایند پژوهش، باید نتایج آن را به صورت پایان‌نامه یا رساله در چارچوب معینی تدوین و نیز از آن مقاله‌ها یا کتابی را منتشر کرد. این هم بخش پسینی پژوهش است.

تحلیل این سه بخش به شش مؤلفه مجموعه فعالیت‌های مربوط به پژوهش پایان تحصیلات تکمیلی برمی‌گردد. قوام و اثربخشی پایان‌نامه و در گرو این شش مؤلفه است. پژوهش اثربخش با ایده نو و مهم آغاز می‌شود. ایده، نخستین و بنیانی‌ترین مؤلفه است.

ایده باید به مسئله پژوهش تبدیل شود. پژوهش روشمند در مسئله نیازمند تقریر درست، روشن و متمایز مسئله است. مسئله پاسخ اولیه و احتمالی محقق را به میان می‌آورد که فرضیه نامیده می‌شود. وقوف بر پیشینه تحقیق، اهمیت بسیار فراوان دارد تا هم منابع را بشناساند و هم نوآوری پژوهش را روشن سازد. بررسی و آزمون فرضیه نیازمند روش‌های مناسب است و محقق باید پیش از آغاز به پژوهش تصور دقیق از روش و فنون و ضوابط آن داشته باشد. مجموعه آن‌چه بیان شد، نقشه پژوهش است. نقشه: دومین مؤلفه است. ایده و نقشه بدون تردید مقدمه واجب برای پژوهش هستند. پس از نقشه باید به گردآوری اطلاعات، به مثابه سومین مؤلفه، پرداخت. در این مقام، شناخت منابع، فهم آنها، دست‌یابی به داده‌ها، تبدیل آنها به اطلاعات براساس شاخص‌های گزینش و فیش برداری، گام‌های لازم هستند. در این‌که گردآوری اطلاعات جزو فرایند پژوهش است یا مقدمه لازمه آن، اختلاف نظر وجود دارد. اغلب آن را جزو پژوهش می‌دانند؛ در این‌جا که آموزش پای همه فعالیت‌های پژوهشی در پایان‌نامه و رساله است، آن را جزو اعتبار پژوهش می‌کند. با گردآوری اطلاعات باید به تحلیل، ترکیب و پردازش اطلاعات پرداخت. پردازش اطلاعات مؤلفه چهارم و بدنه اصلی پژوهش است. در این‌جا مهارت‌های روشی پژوهش‌گر اهمیت دارد. پس از پردازش اطلاعات و دست‌یابی به نتایج، پایان‌نامه یا رساله را می‌توان تدوین کرد و این مؤلفه پنجم است. انتشار نتایج پژوهش، چه به صورت مقاله و چه به صورت کتاب، مؤلفه ششم فعالیت‌ها است.

میتزبرگ^۱، مدلی را درخصوص مهارت‌های مدیران طراحی کرده که شامل ده مؤلفه اصلی به قرار زیر است: مقام تشریفاتی (انجام وظایف اجتماعی و تشریفاتی در جایگاه نمایندگی سازمان)، رهبر، رابط، گیرنده اطلاعات، نسردهنده اطلاعات (ارائه اطلاعات به

1. Mintzberg

کارکنان)، سخن‌گو (انتقال اطلاعات به خارج از سازمان)، کارآفرین، آشوب‌زدا، تخصیص‌دهنده منابع، مذاکره‌کننده. این ده نقش یا مهارت به سه گروه نقش‌های میان‌فردی، اطلاعاتی و تصمیم‌گیری دسته‌بندی شده است. می‌توان از مدل ده‌گانه مدیریتی مینتزبرگ به‌عنوان مرجعی برای بهبود دانش و مهارت‌های کارکنان و مدیران استفاده کرد.

رابرت کاتز^۱ مهارت‌های موردنیاز مدیران را به سه مولفه فنی، انسانی و ادراکی طبقه‌بندی کرده است. به باور وی، مهارت فنی: یعنی دانایی و توانایی در انجام دادن وظایف خاص که لازمه آن ورزیدگی در کاربرد فنون و ابزار ویژه و شایستگی عملی در رفتار و فعالیت است. مهارت‌های فنی از طریق تحصیل، کارورزی و تجربه حاصل می‌شوند. مدیران معمولاً این مهارت‌ها را طی دوره‌های آموزشی یا کارآموزی فرا می‌گیرند نظیر دانش، فنون و روش‌های برنامه‌ریزی، بودجه‌بندی، کنترل، حسابداری، امور مالی، کارگزینی، کارپردازی و غیره. ویژگی بارز مهارت فنی آن است که به بالاترین درجه شایستگی و خبرگی در آن می‌توان دست یافت زیرا این نوع مهارت دقیق، مشخص، دارای ضوابط عینی و قابل اندازه‌گیری است. از این‌رو کنترل و ارزش‌یابی آن هم در جریان آموزش و هم در مرحله کاربرد و عمل آسان است.

مهارت انسانی: یعنی داشتن توانایی و قدرت تشخیص در زمینه ایجاد محیط تفاهم و همکاری و انجام دادن کار به وسیله دیگران، آگاهی از فن تشویق و کنارگرفتن شیوه‌های رهبری موثر. مهارت انسانی در نقطه مقابل مهارت فنی است. یعنی کارکردن با مردم در مقابل کارکردن با اشیا و چیزها. داشتن مهارت‌های انسانی مستلزم آن است که شخص بیش از هر چیز خود را بشناسد، به نقاط ضعف و قوت خود آگاه باشد. عقاید و افکارش برخوردار و روشن باشند، اعتماد به نفس داشته باشد، به دیگران اعتماد کند، به عقاید،

1. Rabert kats

ارزش‌ها و احساسات آنان احترام بگذارد، آنان را درک کند، از تأثیر گفتار و کردار خویش بر دیگران آگاه باشد و بتواند محیط امن و قابل قبولی برای جلب همکاری دیگران فراهم سازد.

مهارت‌های ادراکی: یعنی توانایی درک پیچیدگی‌های کل سازمان و تصور همه عناصر و اجزای تشکیل‌دهنده کار و فعالیت سازمانی به صورت یک کل واحد (سیستم). به عبارت دیگر، توانایی درک مشکلات کلی سازمان و این که هر کاری مخصوص چه بخشی از سازمان است. آگاهی از روابط و شناخت اجزا و عناصر مهم در موقعیت‌های مختلف، مدیر را قادر می‌سازد که به طریقی تصمیم‌گیری یا اقدام کند که موجبات اثربخشی سازمان و رضایت کارکنان آن را فراهم کند.

ارزش نسبی مهارت‌ها: همه مشاغل مدیریت، مستلزم کاربرد مهارت‌ها است. اگر چه در انجام دادن بعضی از وظایف، مهارت‌های سه‌گانه لازم و ملزوم یکدیگر به نظر می‌رسند، با وجود این ارزش نسبی آنها در سطوح و رده‌های مختلف مدیریت فرق می‌کند. مدیران رده‌های سرپرستی به مهارت‌های فنی قابل ملاحظه‌ای نیاز دارند زیرا که وظایف آنها غالباً ایجاب می‌کند که زیردستان خود را راهنمایی کنند یا آموزش دهند. در مقابل مدیران رده‌بالای سازمان‌ها چندان نیازی به مهارت‌های فنی ندارند بلکه وظایف تصمیم‌گیری، برنامه‌ریزی و سازماندهی ایجاب می‌کند که به مهارت ادراکی قابل ملاحظه‌ای مجهز باشند. مهارت‌های انسانی تقریباً لازمه انجام دادن همه وظایف در همه سطوح مدیریت است زیرا که مدیران صرف‌نظر از نوع وظایف یا سطح مسئولیت و مقام، با افراد و انسان سروکار داشته، برای جلب همکاری و اثرگذاری بر رفتار آنها باید از مهارت‌های انسانی برخوردار باشند. از این‌رو، امروزه، در مدیریت سازمان‌ها، تأکید بر مهارت‌های انسانی اولویت ویژه‌ای پیدا کرده است.

به غیر از این دسته‌بندی‌ها، گروهی دیگر از دسته‌بندی‌های مهارت‌ها در سازمان، به مولفه‌های دیگری اشاره کرده‌اند. برای نمونه، مدل ابعاد و مولفه‌های به‌سازی اعضای هیئت علمی شفیع‌زاده، مدیریت مهارت‌ها را در ۵ مولفه آموزشی، پژوهشی، شغلی، فردی و اخلاقی تقسیم کرده است. ما در این تحقیق با مبنا قرار دادن مدل، شفیع‌زاده، به دسته‌بندی مهارت‌های دانشجویان کارشناسی ارشد رشته راهور در چهار مولفه اساسی (آموزشی، پژوهشی، شغلی و فردی) اقدام کردیم؛ که در نهایت براساس مطالعات انجام‌شده به این نتیجه رسیده شد که برای ۴ بعد اصلی؛ ۴۳ شاخص تحقیق در مهارت‌های (آموزشی، پژوهشی، شغلی و فردی) احصا و با نظر چند تن از اساتید دانشگاه علوم انتظامی مورد تایید و بومی‌سازی شد. جدول این مولفه‌ها و شاخص‌ها با ذکر نام و سال نظریه‌پردازان، به‌عنوان چارچوب مدل نظری تحقیق در جدول شماره زیر آمده است.

جدول شماره ۱- چارچوب نظری تحقیق

ابعاد	مولفه	شاخص	نظریه پردازان و سال
مهارت‌های فارغ‌التحصیلان ناشی از تدوین پایان‌نامه کارشناسی ارشد	مهارت‌های آموزشی	تدوین طرح درس و ارائه برنامه‌های جدید	اسکات ۱۹۸۷، ریگل ۱۹۸۷، گارنیو ۱۹۹۳، دیاموند ۲۰۰۲، ساتو ۲۰۰۷، برگ کوئیست و فیلیس ۱۹۷۵، استنلی ۲۰۰۱، مرزبان ۲۰۰۹، شبکه به‌سازی سازمانی و حرفه‌ای در آموزش عالی ۲۰۰۹، شبکه به‌سازی سازمانی و حرفه‌ای در آموزش عالی ۲۰۰۹، شاه‌پسند و همکاران ۲۰۰۷، رستر و مک کارتنیویل کرسون و ایربی ۱۹۹۸، استنلی ۲۰۰۱، شله‌پسند و همکاران ۲۰۰۷، آئین‌نامه ارتقای اعضای هیئت
		استفاده از فناوری‌های نوین آموزشی	
		مهارت‌های ارائه محتوای آموزشی	
		اصول و راهبردهای مدیریت کلاس درس	
		مشاوره آموزشی به دانشجویان و مشکلات آموزشی	
		مقررات آموزشی	
		ارزش‌یابی دوره‌های آموزشی	
		الگوها و روش‌های جدید تدریس و یادگیری	
		آشنایی با قوانین و آیین‌نامه‌های آموزشی	

ابعاد	مولفه	شاخص	نظریه پردازان و سال
مهارت های پژوهشی	تولید دانش فنی و تخصصی	ایده پردازی و نقد سایر ایده ها	علمی ۲۰۰۸، برگ کوئست و فیلیس ۱۹۷۵، استنلی ۲۰۰۱، شبکه به سازی هیئت علمی در آموزش عالی ۲۰۱۹، ورستر و مک کارتنی ۱۹۸۰، جمشیدی ۲۰۰۷، پورکریمی ۲۰۰۹
	برقراری ارتباط بین دانشگاه و سازمان	تسلط بر چگونگی اجرای تحقیقات مختلف	آیین نامه ارتقای اعضای هیئت علمی (۲۰۰۸)، شاه پسند و همکاران، اسلام پناه (۲۰۰۴)، سنترا (۱۹۷۵)، نلسون (۱۹۸۵)، استنلی (۲۰۰۱)، مرزبان (۲۰۰۹)، پورکریمی (۲۰۰۹)، شبکه به سازی سازمانی و حرفه ای در آموزش عالی (۲۰۰۹)، نظر اساتید، اسکات (۱۹۷۸)، کمیسیون آموزش عالی کالیفرنیا (۱۹۸۸)، جمشیدی (۲۰۰۷)، نظر اساتید ویل کرسون و ایربی (۱۹۹۸)، پورکریمی (۲۰۰۹)
	انتشارات علمی	توانایی های نگارشی و ویراستاری	
	عضویت و فعالیت در انجمن های حرفه ای	شرکت در کنفرانس ها و سمینارها	
	قوانین و آیین نامه های پژوهشی	قوانین و آیین نامه های پژوهشی	
	ایفای نقش به عنوان استاد مشاور و راهنما	ایفای نقش به عنوان استاد مشاور و راهنما	
	توانایی جستجو در پایگاه های علمی تجزیه و تحلیل	توانایی جستجو در پایگاه های علمی تجزیه و تحلیل	
	استفاده از نرم افزارهای تحلیل داده ها	استفاده از نرم افزارهای تحلیل داده ها	
	مهارت های حل مسئله به صورت علمی	مهارت های حل مسئله به صورت علمی	
	توانایی تدوین گزاره های پژوهشی و داوری ها	توانایی تدوین گزاره های پژوهشی و داوری ها	
	روش های تحقیق کمی و کیفی	روش های تحقیق کمی و کیفی	

ابعاد	مولفه	شاخص	نظریه پردازان و سال	
مهارت‌های شغلی	قدرت رهبری و مهارت تاثیر گذاری	برگ کوئیت و فیلیس (۱۹۷۵)، شبکه به‌سازی سازمانی	برگ کوئیت و فیلیس (۱۹۷۵)، شبکه به‌سازی سازمانی	
	راه‌اندازی و شرکت در فعالیت‌های گروهی و پژوهشی	ارتباطات اثربخشی سازمانی	و حرفه‌ای در آموزش عالی (۲۰۰۹)، ورستر و مک ارتنی (۱۹۸۰)، کمیسیون آموزش عالی کالیفرنیا (۱۹۸۸)، ساتو (۲۰۰۷)، جمشیدی (۲۰۰۷)، رزنیک (۱۹۸۳)، جمشیدی (۲۰۰۷)، پورکریمی (۲۰۰۹)	
	مدیریت تعارض و مدیریت زمان و مدیریت استرس	فرآیند حل مسئله و برطرف کردن مشکلات تخصصی	مدیریت تعارض و مدیریت زمان و مدیریت استرس	
	اعتقاد به حل علمی مسائل شغلی و کاری به‌کارگیری افراد متخصص در مشاغل مرتبط	مدیریت تعارض و مدیریت زمان و مدیریت استرس	مدیریت تعارض و مدیریت زمان و مدیریت استرس	
	مهارت‌های فردی	خلاقیت، نوآوری و ارائه اندیشه‌های نو	اعتقاد به حل علمی مسائل شغلی و کاری به‌کارگیری افراد متخصص در مشاغل مرتبط	اعتقاد به حل علمی مسائل شغلی و کاری به‌کارگیری افراد متخصص در مشاغل مرتبط
		بالابردن روحیه انتقاد پذیری و استقبال از پرسش‌گری	مدیریت تعارض و مدیریت زمان و مدیریت استرس	مدیریت تعارض و مدیریت زمان و مدیریت استرس
		ارتقای ارتباطات فردی و میان فردی در خود و همکاران	مدیریت تعارض و مدیریت زمان و مدیریت استرس	مدیریت تعارض و مدیریت زمان و مدیریت استرس
		ارتقای حمیت سازمانی و مهارت تعامل با سازمان‌ها	مدیریت تعارض و مدیریت زمان و مدیریت استرس	مدیریت تعارض و مدیریت زمان و مدیریت استرس
		تشویق روحیه مشارکت‌جویی، کار تیمی و پرهیز از کار انفرادی	مدیریت تعارض و مدیریت زمان و مدیریت استرس	مدیریت تعارض و مدیریت زمان و مدیریت استرس
		برنامه‌ریزی زندگی و ارتقای موقعیت زندگی	مدیریت تعارض و مدیریت زمان و مدیریت استرس	مدیریت تعارض و مدیریت زمان و مدیریت استرس
برنامه‌ریزی شغلی و ارتقای موقعیت و جایگاه شغلی		مدیریت تعارض و مدیریت زمان و مدیریت استرس	مدیریت تعارض و مدیریت زمان و مدیریت استرس	
خودمدیریتی و قدرت حل مسئله		مدیریت تعارض و مدیریت زمان و مدیریت استرس	مدیریت تعارض و مدیریت زمان و مدیریت استرس	
اثربخشی اقدامات به جای کارائی		مدیریت تعارض و مدیریت زمان و مدیریت استرس	مدیریت تعارض و مدیریت زمان و مدیریت استرس	
مدیریت تعارض و مدیریت زمان و مدیریت استرس		مدیریت تعارض و مدیریت زمان و مدیریت استرس	مدیریت تعارض و مدیریت زمان و مدیریت استرس	

روش

پژوهش حاضر از نوع تحقیقات توصیفی- تحلیلی با طرح پیمایش است. جامعه آماری، کلیه دانشجویان کارشناسی ارشد راهنمایی و رانندگی که در ۵ سال اخیر از پایان نامه خود دفاع کرده‌اند به تعداد ۷۵ نفر به صورت تمام‌شمار است. روش گردآوری اطلاعات و ابزار آن، پرسش‌نامه محقق‌ساخته است. قلمرو زمانی تحقیق کلیه دانشجویان کارشناسی ارشد رشته مدیریت ترافیک که از سال ۱۳۹۴ تا ۱۳۹۹ از پایان نامه خود دفاع کرده‌اند و قلمرو مکانی آن نیز دانشکده راهور دانشگاه علوم انتظامی امین است. پرسش‌نامه دارای ۴۳ گویه است که به ترتیب شامل: مهارت‌های فردی، هفت گویه؛ مهارت‌های شغلی، نه گویه؛ مهارت‌های پژوهشی، نوزده گویه و مهارت‌های آموزشی هشت گویه هستند. پرسش‌نامه از طریق پست الکترونیکی برای تمامی جامعه ارسال شد و پس از جمع‌آوری، تحلیل شد. روایی تحقیق از طریق روایی صوری از ۱۵ نفر از خبرگان و اساتید راهور انجام شد و مورد تأیید قرار گرفت. پایایی تحقیق نیز از طریق محاسبه ضریب آلفای کرونباخ انجام شد. ضریب آلفای چهار مولفه اصلی به ترتیب عبارت بود از: مهارت‌های آموزشی، ۰/۸۹۵؛ مهارت‌های پژوهشی، ۰/۹۰۲؛ مهارت‌های شغلی، ۰/۸۹۵ و مهارت‌های فردی، ۰/۸۴۴. پس از تفکیک و انتخاب پاسخ‌نامه‌های صحیح، با استفاده از نرم‌افزار SPSS و Excel، داده‌ها پردازش شد و با توجه به سطح سنجش متغیرها و تعداد متغیرها برای تحلیل داده‌ها از روش‌های آماری مناسب در دو سطح توصیفی و استنباطی استفاده شد. در سطح توصیفی از روش‌های آمار توصیفی و در سطح استنباطی نیز با توجه به ماهیت داده‌ها و توزیع آنها، از آزمون‌های آمار استنباطی (آزمون T برای گروه‌های مستقل) در سطح معناداری ($P \leq 0/05$) و آزمون فریدمن استفاده شده است.

یافته‌های توصیفی: نشان می‌دهد که از میان هفتاد و پنج نفر از جامعه آماری، بیشترین جامعه با حدود ۵۷ درصد در رده سنی ۳۱ تا ۴۰ سال قرار داشتند و کمترین نیز تنها با حدود ۷ درصد مربوط به رده سنی کمتر از ۳۰ سال بودند. اکثر اعضای جامعه با حدود ۹۵ درصد دارای مدرک کارشناسی ارشد بودند و مابقی دکتری داشتند. بیشترین افراد جامعه آماری با حدود ۴۵ درصد با سابقه ۱۶ تا ۲۵ سال و کمترین آنها نیز تنها با ۴ درصد دارای سابقه‌ای بیشتر از ۲۵ بودند. بیشتر جامعه ۷۵ نفره، با حدود ۷۴/۶ درصد افسر ارشد و مابقی با ۲۵/۴ درصد افسر جزء، بودند. برای مشخص ساختن میزان میانگین مهارت‌های چهارگانه، جدول میانگین توزیع فراوانی هر چهار مهارت آمده است.

جدول شماره ۲- میانگین گویه‌های مهارت‌های چهارگانه

مؤلفه	میانگین	انحراف معیار	کمینه	بیشینه
مهارت‌های آموزشی	۳/۸۹۷	۰/۶۸	۲/۰۰	۵/۰۰
مهارت‌های پژوهشی	۳/۸۸۹	۰/۶۴	۲/۱۶	۵/۰۰
مهارت‌های شغلی	۳/۸۲۱	۰/۶۴	۲/۱۱	۵/۰۰
مهارت‌های فردی	۳/۸۹۶	۰/۶۱	۲/۲۹	۵/۰۰

با توجه به این که در پرسش‌نامه، طیف خیلی کم دارای حدود واقعی ۰/۵ تا ۱/۵، کم ۱/۵ تا ۲/۵، متوسط ۲/۵ تا ۳/۵، زیاد ۳/۵ تا ۴/۵ و خیلی زیاد ۴/۵ تا ۵ است، بنابراین براساس جدول ۴-۵ مشاهده می‌شود که میانگین پاسخ‌های تمامی مهارت‌ها در سطح زیاد قرار دارد. البته تمامی مؤلفه‌ها دارای انحراف معیاری کمتر از ۱ هستند که نشان‌دهنده پراکندگی نسبتاً کم نظرها است. در ضمن با وجود این که هر چهار مهارت در سطحی بسیار نزدیک به هم قرار دارند، با این حال، مهارت آموزشی بالاترین و مهارت شغلی در پایین‌ترین سطح از مهارت‌ها قرار دارد.

یافته‌های تحلیلی: در بخش تحلیلی، باید تأثیر تدوین پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد بر چهار دسته از مهارت‌های آموزشی، پژوهشی، شغلی و فردی، مشخص شود. برای این کار ابتدا لازم است تا نرمال بودن متغیرها روشن شود. لذا ابتدا از آزمون کلموگروف-اسمیرنف استفاده شده است. نتایج این آزمون در جدول زیر ارائه شده است.

جدول شماره ۳- آزمون کلموگروف-اسمیرنف

متغیر	آماره z	سطح معناداری
مهارت‌های آموزشی	۱/۰۴۳	۰/۰۸۴
مهارت‌های پژوهشی	۱/۱۹۲	۰/۰۶۷
مهارت‌های شغلی	۱/۲۰۱	۰/۰۵۵
مهارت‌های فردی	۱/۱۷۴	۰/۰۷۱

با توجه به بزرگ‌تر بودن سطح معناداری در مورد تمامی متغیرها، فرضیه صفر مبنی بر نرمال بودن آنها پذیرفته شده و می‌توان از آزمون T استفاده کرد. وضعیت فرضیات چهارگانه تحقیق به قرار زیر است.

فرضیه اول- تدوین پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد موجب افزایش مهارت‌های آموزشی دانشجویان شده است.

جدول شماره ۴- آزمون t تک‌نمونه‌ای در مورد مهارت‌های آموزشی

میانگین	T	درجه آزادی	فاصله اطمینان		سطح معنی داری
			کران بالا	کران پایین	
۳/۹۰	۱۱/۴۱۵	۷۴	۰/۷۴۱	۱/۰۵۴	۰/۰۰۰

مهارت‌های آموزشی

در جدول بالا، مقدار سطح معناداری آزمون، صفر است. با توجه به کمتر بودن سطح معناداری از مقدار خطای آزمون یعنی ۰/۰۵، فرضیه صفر مبنی بر متوسط بودن میزان تأثیر رد

می‌شود. از طرفی کران‌های بالا و پایین مثبت هستند بنابراین با اطمینان ۹۵ درصد، میزان تأثیر تدوین پایان‌نامه‌ها بر مهارت‌های آموزشی بیش از متوسط و در سطح زیاد برآورد می‌شود.

فرضیه دوم- تدوین پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد موجب افزایش مهارت‌های پژوهشی دانشجویان شده است.

نتیجه آزمون t تک‌نمونه‌ای در جدول زیر ارائه شده است.

جدول شماره ۵- آزمون t تک نمونه‌ای در مورد مهارت‌های پژوهشی

فاصله اطمینان		سطح معناداری	درجه آزادی	T	میانگین	مهارت‌های پژوهشی
کران بالا	کران پایین					
۱/۰۳۷	۰/۷۴۲	۰/۰۰۰	۷۴	۱۲/۰۳۷	۳/۸۹	

در جدول بالا نیز مقدار سطح معناداری آزمون صفر است. با توجه به کمتر بودن سطح معناداری از مقدار خطای آزمون یعنی ۰/۰۵، فرضیه صفر مبنی بر متوسط بودن میزان تأثیر رد می‌شود. از طرفی کران‌های بالا و پایین مثبت هستند بنابراین با اطمینان ۹۵ درصد، میزان تأثیر تدوین پایان‌نامه‌ها بر مهارت‌های پژوهشی بیش از متوسط و در سطح زیاد برآورد می‌شود.

فرضیه سوم- تدوین پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد موجب افزایش مهارت‌های شغلی دانشجویان شده است.

جدول شماره ۶- آزمون t تک‌نمونه‌ای در مورد مهارت‌های شغلی

فاصله اطمینان		سطح معناداری	درجه آزادی	T	میانگین	مهارت‌های شغلی
کران بالا	کران پایین					
۰/۹۶۹	۰/۶۷۳	۰/۰۰۰	۷۴	۱۱/۰۳۲	۳/۸۲	

در جدول بالا نیز مقدار سطح معناداری آزمون صفر است. با توجه به کمتر بودن سطح معناداری از مقدار خطای آزمون یعنی $0/05$ ، فرضیه صفر مبنی بر متوسط بودن میزان تأثیر رد می‌شود. از طرفی کران‌های بالا و پایین مثبت هستند بنابراین با اطمینان ۹۵ درصد، میزان تأثیر تدوین پایان‌نامه‌ها بر مهارت‌های شغلی بیش از متوسط و در سطح زیاد برآورد می‌شود.

فرضیه چهارم - تدوین پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد موجب افزایش مهارت‌های فردی دانشجویان شده است. نتیجه آزمون t تک‌نمونه‌ای در جدول ۷ ارائه شده است.

جدول شماره ۷- آزمون t تک‌نمونه‌ای در مورد مهارت‌های فردی

فاصله اطمینان		سطح معناداری	درجه آزادی	T	میانگین	مهارت‌های فردی
کران بالا	کران پایین					
۱/۰۳۷	۰/۷۵۷	۰/۰۰۰	۷۴	۱۲/۷۵۲	۳/۹۰	

در جدول بالا نیز مقدار سطح معناداری آزمون صفر است. با توجه به کمتر بودن سطح معناداری از مقدار خطای آزمون یعنی $0/05$ ، فرضیه صفر مبنی بر متوسط بودن میزان تأثیر رد می‌شود. از طرفی کران‌های بالا و پایین مثبت هستند بنابراین با اطمینان ۹۵ درصد، میزان تأثیر تدوین پایان‌نامه‌ها بر مهارت‌های فردی بیش از متوسط و در سطح زیاد برآورد می‌شود.

فرضیه اصلی - تدوین پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد موجب افزایش مهارت‌های دانشجویان شده است.

جدول شماره ۸- آزمون t تک‌نمونه‌ای در مورد مهارت‌ها

فاصله اطمینان		سطح معناداری	درجه آزادی	T	میانگین	مهارت‌های دانشجویان
کران بالا	کران پایین					
۱/۰۲۹	۰/۷۳۰	۰/۰۰۰	۷۴	۱۱/۸۰۹	۳/۸۷۶	

در جدول ۷ نیز مقدار سطح معناداری آزمون صفر است. با توجه به کمتر بودن سطح معناداری از مقدار خطای آزمون یعنی ۰/۰۵، فرضیه صفر مبنی بر متوسط بودن میزان تأثیر رد می‌شود. از طرفی کران‌های بالا و پایین مثبت هستند بنابراین با اطمینان ۹۵ درصد، میزان تأثیر تدوین پایان‌نامه‌ها بر مهارت‌های دانشجویان بیش از متوسط و در سطح زیاد برآورد می‌شود.

رتبه‌بندی مهارت‌ها: برای رتبه‌بندی مهارت‌ها از آزمون رتبه‌ای فریدمن استفاده شده است. نتیجه در جدول ۸ ارائه شده است.

جدول شماره ۸- آزمون رتبه‌ای فریدمن مهارت‌ها

میانگین رتبه‌ای	مؤلفه	سطح معناداری	آماره مربع کا
۲/۶۰۷	مهارت‌های آموزشی		
۲/۴۷۳	مهارت‌های پژوهشی	۰/۳۴۱	۳/۵۵۳
۲/۲۸۷	مهارت‌های شغلی		
۲/۶۳۳	مهارت‌های فردی		

براساس جدول بالا سطح معناداری آزمون، مقداری بیشتر از ۰/۰۵ دارد لذا با اطمینان ۹۵ درصد، از نظر اعضای جامعه، تفاوت معناداری بین رتبه مهارت‌ها وجود ندارد و تدوین پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد تأثیر یکسانی بر مهارت‌های دانش‌آموختگان دارد.

نتیجه‌گیری

این پایان‌نامه با عنوان «تأثیر تدوین پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد بر افزایش مهارت‌های فارغ‌التحصیلان» در صدد آن بود تا دریابد طراحی و تدوین پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد رسته راهور تا چه اندازه در ارتقای مهارت‌های چهارگانه پژوهشی، آموزشی، شغلی و فردی دانشجویان (یا همان کارکنان دانشجو) تأثیر داشت.

آنچه که از داده‌های تحقیق به دست آمد، نشان داد که به‌طور کلی تدوین پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد تاثیر زیادی بر افزایش مهارت‌های چهارگانه، به‌ویژه مهارت‌های آموزشی دانشجویان داشت. به‌طوری‌که دانشجو پس از فارغ‌التحصیلی قادر خواهد بود بسیاری از مهارت‌های چهارگانه از مهارت آموزشی و پژوهشی گرفته تا مهارت شغلی و فردی را فراگرفته و انجام دهد. در این‌بین، مهارت فردی، سپس مهارت پژوهشی و درنهایت مهارت‌های شغلی به‌ترتیب با نگرش و دفاع از پایان‌نامه کارشناسی ارشد، ارتقاء پیدا می‌کند.

تجزیه و تحلیل فرضیه اول: «تدوین پایان‌نامه‌ها تاثیر زیادی در افزایش مهارت‌های آموزشی فارغ‌التحصیلان دارد» با اطمینان ۹۵ درصد، تدوین پایان‌نامه‌ها بر مهارت‌های آموزشی می‌افزاید به‌طوری‌که بیش از متوسط و در سطح زیاد، این فرضیه برآورده شد. دانشجو پس از دفاع از پایان‌نامه از عهده فعالیت‌های مختلف آموزشی برمی‌آید. برای نمونه از خلال این مهارت، دانشجو می‌تواند از فناوری‌های نوین آموزشی به‌طور بهینه استفاده کند، مهارت‌های محتوای آموزشی در کلاس درس (چگونگی انتقال مفاهیم و برقراری ارتباط موثر) و مشاوره آموزشی به دانشجویان را به‌طور موثر ارائه دهد و به‌موقع مشکلات آموزشی و درسی را تشخیص دهد. در این‌خصوص یافته‌های نورالله‌پور (۱۳۹۲) که دریافت، جهت هرچه بهترکردن نظام آموزشی و نحوه ارائه دروس تخصصی، کاربردی کردن این دروس در دانشکده راهور افزایش یابد با یافته‌های ما که نشان داد بخش مهمی از درس‌ها باید عملی ارائه شود، هم‌خوان است. هم‌چنین با یافته‌های جلیلی که اذعان دارد، رضایت دانشجویان نسبت به برگزاری کل دوره مطلوب بوده، هم راستا است.

تجزیه و تحلیل فرضیه دوم: «تدوین پایان‌نامه‌ها تاثیر زیادی در افزایش مهارت‌های پژوهشی فارغ‌التحصیلان دارد». آنچه که از داده‌های تحقیق به دست می‌آید آن است که تدوین پایان‌نامه تاثیر زیادی بر افزایش مهارت‌های پژوهشی دارد به‌طوری‌که دانشجو پس از فارغ‌التحصیلی قادر خواهد بود بتواند از عهده فعالیت‌های پژوهشی مانند: «ایده‌پردازی و

نقد سایر ایده‌ها»، «توانایی بحث و نتیجه‌گیری علمی»، «توانایی جستجو در بانک‌ها و پایگاه‌های اطلاعات علمی» و «برقراری ارتباط بین دانشگاه و سازمان (پژوهش کاربردی)» پژوهشی برآید. در این خصوص یافته‌های نصیری‌پور که در خصوص موفقیت به‌کارگیری کاربست پایان‌نامه‌ها داشت، حاکی است که پایان‌نامه‌ها به افزایش مهارت‌های پژوهشی دانشجویان می‌افزاید و در نتیجه تحقیقات به صورت کاربردی‌تر انجام خواهد شد، هم‌خوانی دارد و با یافته‌های نوری حکمت که اذهان می‌دارد دانشجویان رضایت متوسطی از تجربه پژوهشی خود دارند، مغایرت دارد.

تجزیه و تحلیل فرضیه سوم: «تدوین پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد موجب افزایش مهارت‌های شغلی دانشجویان شده است» آنچه که از داده‌های تحقیق به دست می‌آید آن است که تدوین پایان‌نامه تاثیر قابل ملاحظه‌ای در ارتقای شغلی دارد به طوری که دانشجویان پس از فارغ التحصیلی قادر است از عهده فعالیت‌های مختلف شغلی به‌ویژه: «قدرت رهبری و مهارت تاثیرگذاری بر کارکنان و مدیران»، «به‌کارگیری افراد متخصص در مشاغل مرتبط»، «راه‌اندازی و شرکت در فعالیت‌های گروهی به‌ویژه در فعالیت‌های شغلی» برآید. در مقایسه با یافته‌های نورالله‌پور که در خصوص تاثیر دروس کارشناسی بر کارآئی افسران بود، میزان تاثیرگذاری دروس تخصصی در کارآمدی افسران در حد متوسط رو به پایین بوده و اذعان داشته با عنایت به این رابطه باید تلاش‌ها در جهت هرچه بهتر کردن نظام آموزشی و نحوه ارائه دروس تخصصی و کاربردی کردن این دروس در دانشکده راهور افزایش یابد تا بتواند در کارآمدی افسران موثر باشد، با نتایج این تحقیق که نشان از تاثیر بالای تدوین پایان‌نامه بر افزایش مهارت‌های شغلی دارد، مغایرت دارد.

تجزیه تحلیل فرضیه چهارم: «تدوین پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد موجب افزایش مهارت‌های فردی دانشجویان شده است». آنچه که از یافته‌های تحقیق حاصل شد آن است که تدوین پایان‌نامه تاثیر قابل ملاحظه‌ای در ارتقای توانمندی‌ها و مهارت‌های فردی دانشجویان دارد؛ به طوری که دانشجویان پس از فارغ‌التحصیلی قادر است از عهده فعالیت‌ها و انجام امور فردی به خصوص «بالا بردن روحیه انتقادپذیری و استقبال از پرسش‌گری و

نقادی»، «خودمدیریتی (خود ارزیابی، خود تنظیمی و خودکنترلی)»، «ارتقای مهارت‌های فردی و میان‌فردی در خود و همکاران، مانند: موقعیت‌سنجی، تصمیم‌سازی، جرات‌ورزی، ارتباطات کلامی و غیرکلامی، اقناع و گوش‌دادن موثر» شغلی برآید. در این خصوص یافته‌های محمد یمنی دوزی سرخایی که در خصوص «تحلیلی بر وضعیت عوامل موثر بر تجارب پژوهشی (فرایند پایان‌نامه‌نویسی) دانشجویان تحصیلات تکمیلی و تغییرات آن در دانشگاه شهید بهشتی» و مقایسه آن با تحقیقات گذشته بود، حاکی است که پایان‌نامه‌ها به افزایش مهارت‌های فردی دانشجویان می‌افزاید، مغایرت دارد.

پیشنهادها

- لزوم اهمیت بیشتر به مقوله پایان‌نامه‌نویسی و تقویت دروس مهارت‌افزا در راستای پایان‌نامه و افزایش مهارت‌ها؛
- برگزاری کارگاه‌های روش تحقیق (به‌ویژه تحلیل آماری) استفاده از اینترنت و رایانه و نرم‌افزارهای مختلف و هم‌چنین به‌منظور آشنایی دانشجویان با منابع و مراجع تخصصی و بانک‌های اطلاعاتی و نحوه جستجو در آنها توسط دانشکده با مشارکت استادان مجرب و آگاه کشور؛
- برگزاری دوره‌های آموزشی برای استادان در خصوص فنون و مهارت‌های راهنمایی و مشاوره پایان‌نامه؛
- تکراری بودن عناوین و در نتیجه یافتن موضوع مناسب از جمله مشکلات دانشجویان است و نیاز به چاره‌اندیشی از طریق مشاوره با خود دانشجویان، اعضای گروه علمی، رسته‌های عملیاتی و علاقه‌مندان به این حوزه در سایر دانشگاه‌ها دارد؛
- انتخاب استاد مشاور دوم از اساتید گروه پایه، جهت کمک به دانشجویان در زمینه‌های جمع‌آوری اطلاعات، برقراری ارتباطات و هماهنگی‌های لازم و دسترسی‌های آماری؛
- سیاست‌گذاری در خصوص بهره‌مندی از نتایج پایان‌نامه‌ها در جهت حل مشکلات آموزشی، پژوهشی، شغلی و فردی.

سپاسگزاری

از زحمات اساتید محترم دانشکده راهور، مدیران و دانشجویانی که ما را در انجام این تحقیق یاری کرده‌اند، قدردانی می‌شود.

منابع

احسانی، وحید؛ اعظمی، موسی؛ نجفی، سیدمحمدباقر و سهیلی، فرامرز. (۱۳۹۵). اثربخشی پژوهش‌های علمی داخلی بر شاخص‌های توسعه ایران. پژوهش‌نامه پردازش و مدیریت اطلاعات، ۳۲(۲)، ص ۳۱۹-۳۴۷.

خمیس‌آبادی، کریم‌رضا. (۱۳۹۶). ارزیابی اثربخشی برنامه‌های پژوهشی ساحفای نیروهای مسلح در تعالی سازمانی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، رشته اطلاعات، تهران: دانشگاه علوم انتظامی امین.

دانشگاه علوم انتظامی امین. (۱۳۹۳). دستورالعمل تدوین پایان‌نامه‌های دانشگاه علوم انتظامی امین.

شهری، مبین؛ عزیزاده، محسن و شیرخدایی، محسن. (۱۳۹۷). آسیب‌شناسی فرایند تدوین پایان‌نامه دانشجویان کارشناسی ارشد دانشگاه مازندران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه مازندران.

صداقتی، علی. (۱۳۸۶). بررسی دلایل استقبال‌نکردن دانشجویان از انجام پروژه‌های صنعتی و مانع‌ها و مشکل‌های موجود بر سر راه بهره‌مندی از نتیجه پژوهش‌ها، تهران: همایش ملی رویکرد

عملی به پیاده‌سازی مفاهیم علمی، مباحث تئوری و پژوهش‌های کاربردی علوم فنی.

مجبی، علی و جلیلی، سعید. (۱۳۹۶). ارزیابی اثربخشی دوره‌های آموزشی کارشناسی ارشد رشته راهور. فصلنامه علمی مطالعات ترافیک، شماره ۴۵، تابستان، ص ۹۳-۱۱۶.

نصیری‌پور، مجتبی. (۱۳۹۷). بررسی کاربست پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد دانشکده راهور در فاتب، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، رشته مدیریت ترافیک، تهران: دانشگاه علوم انتظامی امین.

نورالله‌پور، رمضان‌علی. (۱۳۹۲). بررسی اثربخشی دروس تخصصی کارشناسی راهور بر کارآیی افسران شاغل در تهران بزرگ، پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته مدیریت ترافیک، دانشگاه علوم انتظامی امین.

نوری حکمت، سمیه؛ رضایی، محبوبه و دهنویه، رضا. (۱۳۹۵). عوامل موثر بر تجربه پژوهشی دانشجویان تحصیلات تکمیلی و دکتری حرفه‌ای، فصلنامه پژوهش در آموزش علوم پزشکی، دوره ۸، شماره ۳، ص ۳۴-۴۴.

ولی‌پور، علیرضا. (۱۳۹۳). جایگاه بخشی به تحقیق و پژوهش اثربخش در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور، تهران: همایش ملی رویکرد عملی به پیاده‌سازی مفاهیم علمی مباحث تئوری و پژوهش‌های کاربردی علوم فنی.

یمنی‌دوزی سرخابی، محمد؛ سهرابی، منیره؛ گلدسته، اکبر و ثمری، عیسی. (۱۳۹۵). تحلیلی بر وضعیت عوامل موثر بر تجارب پژوهشی (فرایند پایان‌نامه‌نویسی) دانشجویان تحصیلات تکمیلی و تغییرات آن در دانشگاه شهید بهشتی - فصلنامه انجمن آموزشی عالی ایران.

Kaminski, J. (2001). mental health aspects of the thesis writing experience in nursing: available at: [http://www.nursing-informatics.com/mental thesis tl](http://www.nursing-informatics.com/mental%20thesis%20tl).

Lundgren, S. & Halvarsson, M. (2009). students' expectations, concerns and comprehension when writing. Theses as part of their nursing education. *Nurse education today*, 19(5): 527-532.

Siemens, DR.; punnen, S.; Wong, J. & Kangji, NA. (2010). Survey on the attitudes towards research in Medical School. *BMC Med Educ.* 22(10): 4.

Sotco claudious, K. (2016). Challenges of writing theses and dissertations among postgraduate students in Tanzanian higher learning institutions. *International journal of research in Education*, 5(3), 71-80.

Sullivan, je. (2001). The experience of thesis writing from the perspective of graduate student nurses: unpublished thesis: university of Alaska Anchorage.

Winter, R.; Griffiths, M. & Green, K. (2000). The Academic Qualities of Practice: What are the criteria for a practice-based PhD? *Studies in higher education*, 25(1), 25-37.